



Diefstal en vandalisme op begraafplaatsen, het blijft een hardnekkig en vooral triest probleem. In februari hield de LOB hierover een webinar. Eén van de sprekers was Rodney Haan van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid. Hij sprak over cameratoezicht. Wat zit hier allemaal aan vast? En is plaatsing van camera's een goed (afschrik)middel om vandalisme en diefstal te voorkomen en op te lossen? Zijn advies: zet de camera's zoveel mogelijk uit.

Nederland hangt vol met camera's, het zijn er miljoenen. Toch vond er in 2021 (volgens het CBS) een kleine 300.000 geregistreerde diefstallen plaats, van kleine tot grote, en werd slechts circa 12% van deze diefstallen opgelost. Dit om aan te geven hoe betrekkelijk de effectiviteit van camera's is.

Een ruime 200.000 camera's hangen in de openbare ruimte. Voor dit publieke cameratoezicht zijn de gemeenten verantwoordelijk en ligt de bevoegdheid bij de burgemeesters. De overige (miljoenen) camera's hangen in het private domein. Daartoe behoren ook de camera's die op begraafplaatsen te vinden zijn. Want een begraafplaats is geen openbare ruimte, maar een semi-publiek terrein, waar een hek omheen staat, en dat kan worden afgesloten. Hier geldt dus het private cameratoezicht. Elke burger of ondernemer mag een camera ophangen ter bewaking en bescherming van zaken die hem of haar toebehoren. Daar zijn echter wel regels aan verbonden, opgeschreven in de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

Laatste redmiddel

Een burger of ondernemer (of begraafplaats) moet een gerechtvaardigd belang hebben – in dit geval diefstal en vandalisme tegengaan – om cameratoezicht toe te passen. Officieel moet er worden onderzocht of cameratoezicht werkelijk noodzakelijk is om het doel (minder diefstal) te bereiken. Cameratoezicht moet een onderdeel zijn van meerdere inspanningen om diefstal te voorkomen. “Camera's plaatst je bij voorkeur pas als alle andere maatregelen niet geholpen hebben, als laatste redmiddel,” zegt Rodney Haan tijdens het LOB-webinar. Haan is adviseur cameratoezicht bij het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV), een onafhankelijke stichting die nauw samenwerkt met diverse ministeries en onder andere de VNG. “In het geval van begraafplaatsen zijn die maatregelen beperkt, zoals het hek 's nachts afsluiten en sloten plaatsen op – indien aanwezig – gebouwen.” De AVG houdt nadrukkelijk rekening

DIEFSTAL IN NIJMEGEN

Franc Korsten werkt al dertig jaar als bestuurder bij Stichting Begraafplaatsen Nijmegen en heeft niet de indruk dat er tegenwoordig meer diefstal en vandalisme op begraafplaatsen plaatsvindt dan vroeger. “Wel dat er, zoals in de hele maatschappij, minder respect lijkt te zijn voor elkaar en mensen steeds mondiger zijn geworden. Maar elke diefstal is er één te veel, en juist op de begraafplaats brengt dat veel emoties met zich mee. 2022 was voor ons op dat gebied een heftig jaar, met veel diefstal op diverse momenten.” Het ging daarbij vooral om koper en brons.

In de krant en op sociale media riepen nabestaanden om meer toezicht en meer camera's, maar zegt ook Korsten: “Camera's zijn niet zaligmakend.” Op Jonkerbos hangen ze er al twintig jaar en dat heeft tot nu toe niet tot één opgepakte dief geleid.

Toch heeft het bestuur gehoor gegeven aan de roep om meer bescherming en zijn er detectiecamera's opgehangen. “Als er iemand 's avonds of 's nachts langs zo'n camera loopt, gaat er direct een alarm af bij beveiligers. Zelf vind ik dat we daardoor een stap terug doen, want ik wil de begraafplaats juist meer openmaken en er een gastvrije plek van maken. Bovendien wil je niet dat onschuldige mensen hierdoor opeens verdacht gaan worden. En gaat het echt iets opleveren? Voordat de politie er is, zijn de dieven waarschijnlijk al vertrokken.”

Korsten adviseert mensen altijd aangifte te doen. “Dat kunnen wij niet voor ze doen, maar dat kan digitaal.” Ook vertelt de begraafplaats aan rechthebbenden bij het plaatsen van een monument: bedenk wat je neerzet. Als het een kostbaar monument is, verzeker het en maak er een foto van. “En we vragen omwonenden om alert te zijn en alarm te slaan als ze iets zien wat niet klopt; de wijkagent is weggesaneerd. Bij Jonkerbos is dat lastig, dat ligt naast een industrieterrein, maar Daalseweg ligt middenin een woonwijk.”

Die eerder gesignaleerde mondigheid leidt onder andere tot heftige uitingen op sociale media. Toch denkt Korsten dat de meeste rechthebbenden heel goed begrijpen dat je als begraafplaats geen continue bewaking op elk graf kunt hebben.

met de belangen van anderen, zoals de privacy. Bij privaat cameratoezicht moet dan ook altijd een Privacy Impact Assessment (PIA) worden gedaan, een privacytoets. In deze toets worden de belangen van (in dit geval) de begraafplaats afgewogen tegen de belangen van de werknemers, nabestaanden en andere bezoekers. Deze afweging moet vervolgens worden genoteerd in een camera-

reglement en een beveiligingsplan (want de beelden moeten goed worden beveiligd). Door beelden te verzamelen maak je inbreuk op de privacy van rouwenden, andere bezoekers, eigen werknemers en de werknemers van ingehuurd bedrijven (groen- of grafdelfbedrijven). Je moet beschrijven wat het cameratoezicht betekent voor anderen en kunnen onderbouwen waarom je het doet.

Briefje op
Amsterdams
begraafplaats

Geachte bezoeker,

**In verband met diefstal van koper op
graven, sluiten wij de begraafplaats de
komende tijd om 18.00 uur.**

Wanneer u vragen heeft kunt u met ons

Haan adviseert daarom zelfs om de camera's zoveel mogelijk uit te zetten. "Zeker overdag. Daar moet je goed over nadenken. Want je kunt onbedoeld je eigen medewerkers of die van een ingehuurd bedrijf in beeld brengen. En de camera's zijn niet bedoeld om een bedrijf te controleren dat een graf komt schudden. Of om de prestaties van je personeel te beoordelen."

Ook moet in het reglement staan hoe lang je de beelden bewaart. Officieel mogen beelden niet langer dan 28 dagen bewaard worden. Maar dat vindt Haan eigenlijk al te lang. "Als het goed is, loop je dagelijks over je terrein en zie je snel genoeg of er iets is gebeurd." Volgens de AVG hebben mensen 'het recht om vergeten te worden' (ook wel vergeetrecht of recht op vergetelheid genoemd). Als dat verzoek er komt, iemand vraagt je hem of haar van het opgenomen materiaal te wissen, ben je verplicht de beelden op te zoeken en daar direct gehoor aan te geven.

Kenbaar maken

Cameratoezicht moet je kenbaar maken. Door de camera's duidelijk zichtbaar te laten zijn en door een bordje op te hangen bij de ingang: 'Opgelet, camerabewaking' (of iets dergelijks). Ook als je een niet werkende camera ophangt of een necamera, een zogenaamde dum-

"De camera's zijn niet bedoeld om een bedrijf te controleren dat een graf komt schudden. Of om de prestaties van je personeel te beoordelen"

mycamera – "maar een echte dief ziet het verschil" – plaats dan een bord. "De verplichting zit niet in de werkbaarheid maar in de kenbaarheid van de camera." Camera's mogen alleen het eigen terrein in beeld brengen, het is juridisch gezien niet toegestaan woningen en auto's et cetera buiten de begraafplaats in beeld te brengen, want dat zijn eigendommen van anderen en die zijn niet toevertrouwd aan de begraafplaats, zoals de grafstenen dat wel zijn. Zolang er niemand over klaagt, is er niets aan de hand, dat wil zeggen, er wordt geen controle uitgevoerd op de juiste plaatsing van camera's. Maar als een buurtbewoner een klacht indient bij de Autoriteit Persoonsgegevens en de klacht wordt beoordeeld, dan zal de

uitkomst onvermijdelijk zijn dat het niet mag en riskeer je in het ergste geval een boete. "Meestal wordt eerst een waarschuwing gegeven." Sommige camera's kunnen het deel dat officieel niet bewaakt mag worden, blurren (grijs maken). Kan dat niet, plaats een kapje of klepje op de camera dat een deel afschermt.

Soorten camera's

Als je besluit camera's op te hangen, welke kies je dan? Wil je alleen maar signaleren of ook herkennen of zelfs kunnen identificeren. De goedkoopste camera's signaleren dat er iets gebeurt, maar de beelden tonen niet wát er precies gebeurt of wíe het doet. Wellicht werken ze al als afschrikmiddel. Iets betere camera's herkennen meer, bijvoorbeeld: is het een man of een vrouw. De beste camera's leveren haarscherp beeld waarmee je mensen kunt identificeren en waarmee de politie later mogelijk iets kan.

Haan is er niet om begraafplaatsen te adviseren of ze wel of niet een camera moeten plaatsen. "Die afweging moet elke begraafplaats zelf maken, maar als je ervoor kiest, realiseer je wel dat dit niet betekent dat je gevrijwaard blijft van diefstal of, als er gestolen wordt dit per definitie leidt tot een opgeloste zaak." ■

Voor meer informatie over wat wel en niet mag bij cameratoezicht, kijk op de site van het CCV: hetccv.nl/ onderwerpen/cameratoezicht/privaat/wettelijk-kader. Rodney Haan beantwoordt graag al uw vragen hierover: tel. 06 51 93 06 31, mail: rodney.haan@hetccv.nl.

VERZEKEREN

Omdat begraafplaatsen 'vrij toegankelijke' plekken zijn, kunnen eigenaren van begraafplaatsen niet aansprakelijk worden gesteld als graven worden vernield of objecten van graven worden gestolen. De eigenaar van een begraafplaats heeft zelfs niet de wettelijke of anderszins verplichting om de begraafplaats te omheinen met een hekwerk, muur of haag, zegt Gerhard Kuijt, Adviseur Kerken & Monumenten bij Claeren (ook hij sprak op het LOB-webinar). "Vrij toegankelijk impliceert een risico van betreding door derden waardoor schade aan het monument kan ontstaan," aldus Kuijt. "De begraafplaats probeert zo goed mogelijk te voldoen aan de eigen zorgplicht in het kader van beheer en toezicht, maar is niet aansprakelijk." Een begraafplaats kan eventueel een collectieve verzekering afsluiten voor (alle) grafmonumenten tegen diefstal en vandalisme, maar dat brengt een hoge premie met zich mee. "De rooms-katholieke kerkprovincie heeft een dergelijke polis afgesloten voor begraafplaatsen die door een parochie of een kerkelijke rechtspersoon worden beheerd. Deze polis kent een eigen risico per gebeurtenis en een maximale dekking per grafmonument."

Sluit je als begraafplaats een verzekering af, dan mag cameratoezicht geen vereiste zijn van de verzekeraar. Dat wat de verzekeraar wel mag eisen heeft vooral betrekking op de eventueel aanwezige gebouwen, aldus Kuijt. En dan gaat het om maatregelen om inbraak en brand te voorkomen.